

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

T. Biró Katalin

Magyar Nemzeti Múzeum

tbk@ace.hu

<http://www.ace.hu/curric/elte-archeometria/>

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

- **Az archeometria tárgya, témakörei, helye a természettudományokban.**
- **Az archeometria magyarországi múltja, helyzete.**
- **Az archeometria és a régészet kapcsolata.**
- **Az archeometria és a restaurálás kapcsolata.**
- **Folyóiratok (magyar és külföldi) – irodalmak; konferenciák.**

Régészeti bevezető 1. – alapfogalmak, régészeti ásatások

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

archeometria: régészeti leleteken és múzeumi műtárgyakon, lelőhelyeken végzett interdiszciplinális (alapvetően természettudományos) vizsgálatok összessége

rokon területek:

conservation science (restaurálás és konzerválás tudományos módszerei), iparrégészet, környezetrégészet stb.

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

kormeghatározás

leletfelderítés

biológiai maradványok vizsgálata

származási hely és technológiai vizsgálatok (anyagfajtánként)

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

- Az archeometria magyarországi múltja, helyzete.
- Az archeometria és a régészet kapcsolata.
- Az archeometria és a restaurálás kapcsolata.

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

Szakirodalom: folyóiratok

Archaeometry
Journal of Archaeological Sciences

Archeometriai Műhely www.ace.hu/am
IRAMTO - Iparrégészeti és Archeometriai Tájékoztató
(<http://www.ace.hu/iramto/index.html>)
IRTO - Iparrégészeti Tájékoztató

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

Szakirodalom: monográfiák

Aitken M. (1961, 1974...) 1982 Fizika és Régészet.

Bahn, P.--Renfrew, C. 2005 Régészet - Elmélet, módszer, gyakorlat. Budapest.

Tite, M. S. 1972 Methods of physical examination in archaeology.

Herz, N.--Garrison, G. E., 1998 Geological methods for archaeology.

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

•ILON szerk. 1998: Ilon Gábor szerk., A régésztechnikus kézikönyve I. Panniculus Szombathely Panniculus Régészettani Egylet 1998 Ser. B / 3 1-395.

•JÁRÓ--KÖLTŐ eds. 1988: Járó Márta--Költő László eds., Archaeometrical Studies in Hungary 1988 1 1-327.

•JEREM--BIRÓ eds. 2002: Jerem, Erzsébet--Biró, Katalin T. , eds. Archaeometry 98. Proceedings of the 31st Symposium, Budapest, April 26-May 3. Vol. II BARIS BAR International Series Oxford 2002 1043 Vols. I-II.

•KÖLTŐ--BARTOSIEWICZ eds. 1998: Költő László--Bartosiewicz László, eds., Archaeometrical Research in Hungary II. 1998 2 1-324.

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

Konferenciák

Nemzetközi:

ISA sorozat

tematikus konferenciák, pl. EMAC, Flint mining stb.

Magyar: (<http://www.ace.hu/ametry/prog-h>

AM

Iparrégészet és Archeometria

Archeometriai Munkabizottság

KEK

Miskolc

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

Régészet

önálló szaktudomány, gyökerei: Egyiptom
(Újbirodalom), reneszánsz Itália, főúri (királyi)
gyűjtemények, antikvárius szemlélet

a tudomány születése: módszertan kialakulása

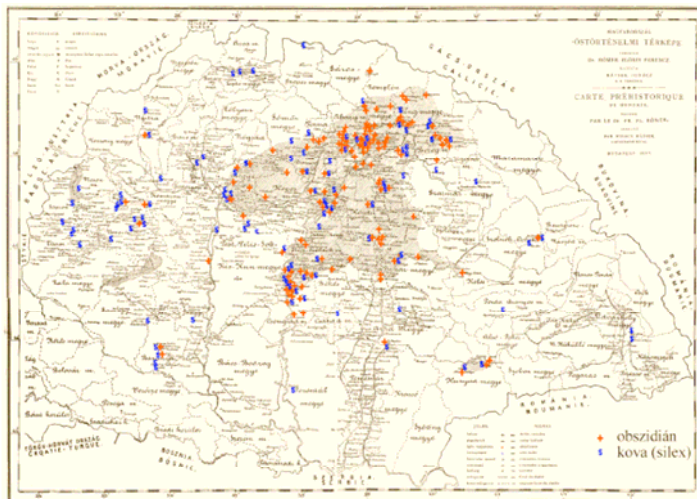
- a tárgyak vizsgálatára: tipológia, korszakolás
- a feltárás módszereiben

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

Magyarországon: Rómer Flóris ősrégészet, Arch Ért

Sival, 1841.
Dr. Rómer Flóris
1810. szeptember 12. - 1883. május 21.
Budapest, Magyarország

Fogalmak:

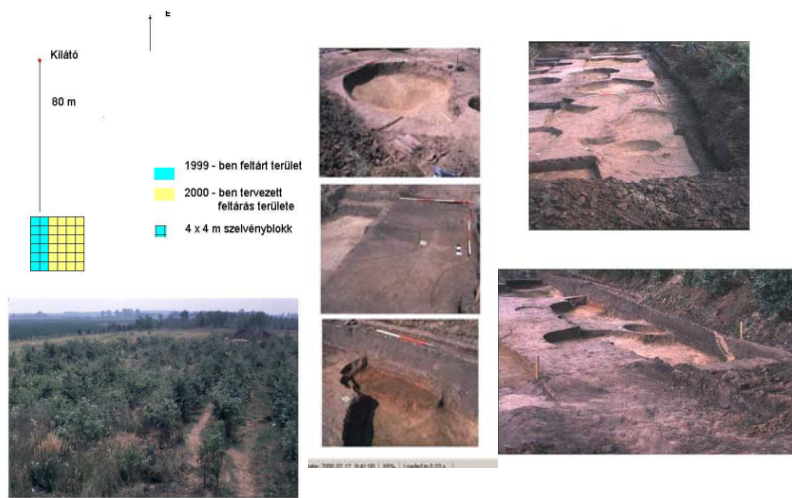
réteg

objektum

kultúra / csoport

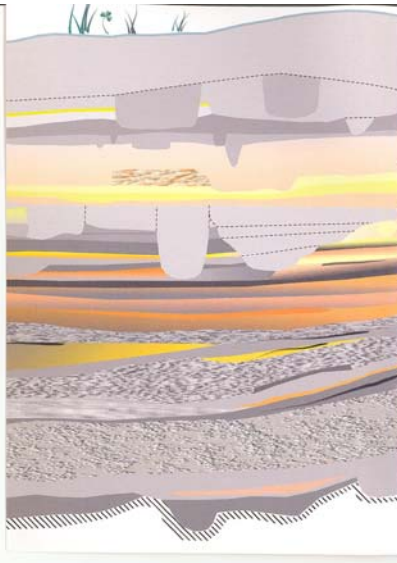

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

RÉGÉSZETI ÉRTÉKEINK 11.
ÚJKÖRI FALU SZEGVÁR-TÜZKÖVESEN
Horváth Ferenc

A Kulturális Örökség Védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 11-12. §-a szerint Magyarország valamennyi régészeti lelőhelye általános védelem alatt áll, az ország és annak régiói kiemelkedő (fokozott és kiemelt) történeti és kulturális jelentőségű régészeti lelőhelyeit pedig külön jogszabályban kell régészetiileg védetté nyilvánítani. Ilyen kiemelt jelentőségű lelőhely az Aiköld legnagyobb újköri településének maradványait rejtő Szegvár-Tüzköves. Az egykori falu a Kárpát-medencei újköri fejlődés csúcspontján jelentős Tiszai kultúra egyik legjelentősebb központja volt. Az 1970-es években a helyi termelőszövetkezet építkezései során a lelőhely jelentős, nagyobbik része megsemmisült. A barbár pusztítást már lehetetlen nem megtörténni tenni. Az egész magyar társadalom érdeke, hogy a még fellelhető részek az utókor számára fennmaradjanak.

Tüzköves a Tisza bal partján, Szentes és Szegvár között, az egykori Kontra-tó magaspartján fekszik. A lelőhelyet már 1878-ban Rómer F. Flóris számon tartotta, és a felszínről gyűjtött leletei révén korán ismertté vált. Ennek ellenére régészeti feltárássra először csak a huszadik század közepén került sor. 1955 és 1960 között Csabog József hat alkalommal, majd 1970-ben Korösk József, 1978-ban pedig Hegedűs Katalin folytatott leletmentést. Végül 1986-ban Horváth Ferenc a település egyik érintetlenül megmaradt pontján végzett régészeti hitelesítő feltárást.

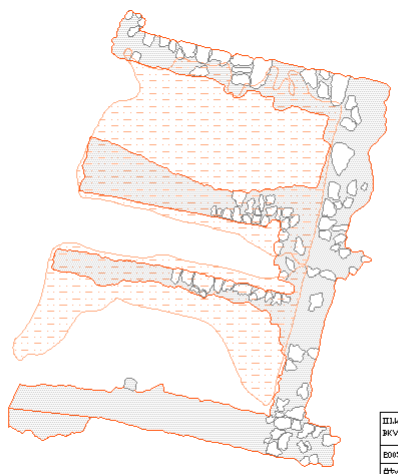
A falu élete i.e. 5000 és 4600 között zajlott. A korábbi lakosságot a Tisza, a Körös és a Maros völgyében honos Szakálhíti kultúra népe jelentette. Az i.e. VI. és V. évszázad fordulóján Délkelet-Európa-szerte átvándorlás következett be az újköri kultúra gazdasági és társadalmi régióiban. Ennek során a Bükki hegység, a Tisza, a Laskó és a Sajó folyók közötti területen élő lakosság (a Szilmei-csoport) egy része délre húzódott a Tisza völgyében. Erre gyaníthatóan a kor időszakának leg-

1

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

Jelmagyarázat

- habarcs
- terrazzo
- fal kontúr
- föld kontúr

Illker, Aquincum polgérváros - NY-I oldal
 BKV - HEV Felújítás 1MT
 E0150703-0704 N = 1:100
 Előző ATHo, Popovics István

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

Irodalom:

Visy Zsolt--Nagy Mihály--B. Kiss Zsuzsa, eds.

Magyar Régészet az ezredfordulón MRE

Budapest NKÖM-Teleki Alapítvány 2003 1-471

Ilon G. szerk., Bevezetés a Kárpát-medence régészetébe. Szombathely, 1993. 1996., 2000., (Pápa, 1995)

Hereditas-sorozat (Kalicz N., Kovács T., Bóna I., Vékony G., Dienes I., Szabó M.)

VÉRTES 1965: Vértes L., Az őskőkor és az átmeneti kőkor emlékei Magyarországon. A Magyar Régészet Kézikönyve I. (1965) Akadémiai Kiadó Budapest 1-385.

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

Irodalom:

Régészeti módszertani szakirodalom

Banner 1954: Banner János, Méri István, László Gyula, Radnóti Aladár. Régészeti Kézikönyv. 1.

/Gyakorlati régészet/ Szerk. Banner János, Méri István. Bp. 1954

Ilon szerk. Régésztechnikus kézikönyve

KÖH szerk. (folyamatban)

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

Irodalom:

Folyóiratok:

Archeológiai Értesítő

Acta Archaeologica Hungarica

Communicationes Archaeologicae

Folia Archaeologica

Múzeumi évkönyvek

Bibliográfiák: Banner-Jakabffy, Jakabffy

T. Biró K., Archeometria... 2011.02.22 ELTE

Irodalom:

<http://www.regeszet.org.hu/>

Folyóiratok

› Régészeti folyóiratok rangsorolása

Régészeti Információk

› Régészeti Normatíva 1

Régészeti Kézikönyv

› Régészeti Kézikönyv (vitaanyag)

Régészet 2000

› Magyar régészet az ezredfordulón. Budapest 2003

› Hungarian Archaeology at the turn of the Millennium. Budapest 2003

Irodalom:

<http://www.regesztet.org.hu/>

1. Előzetes terepmunkák, környezetrégészeti vizsgálatok és mintavételek

- 1.1. Jankovich B. Dénes: *Régészeti megfigyelés*
- 1.2. Jankovich B. Dénes: *Helyszíni szemle*
- 1.3. Jankovich B. Dénes: *Terepbejárás*
- 1.4. Pattantyús Á. Miklós: *Geofizikai mérések*
- 1.5. Miklós Zsuzsa: *Légi fényképezés* (Bodócs András, Czajlik Zoltán, Szabó Máté és Visy Zsolt kiegészítéseivel)

2. Ásatás

- 2.1. Tari Edit, Pusztai Tamás: *Mentő-próba- és megelőző régészeti feltárás*
- 2.2. Vályi Katalin: *Tervásatás*
- 2.3. Temetőásatás
- 2.3.1. Kulcsár Valéria, Lőrinczy Gábor, Makkay János, Tóth Endre, T. Szőnyi Eszter: *Temetőfeltárás*
- 2.3.2. Ilon Gábor: *Halmok feltárása*
- 2.3.3. Ritók Ágnes: *Templom körüli temetők feltárása*
- 2.4. Telepásatás
- 2.4.1. Telepeltárás
- 2.4.1.1. Sebők Kata: *Őskori objektumok bontása, siktelepek feltárása*
- 2.4.1.2. Takács Miklós: *Telepeltárás*
- 2.4.2. Wolf Mária: *Fóvárok*
- 2.4.3. Csányi Marietta: *Tell feltárás*
- 2.4.4. Kovács Péter: *Római kori kő- és téglalapítmények feltárása*
- 2.4.5. Lengyel György, Mester Zsolt: *Barlang feltárás*
- 2.4.6. Tóth János Attila: *Víz alatti régészet*

T. Biró K., *Archeometria...* 2011.02.22 ELTE

Folyóiratok

- › Régészeti folyóiratok rangsorolása

Régészeti Normatíva

- › Régészeti Normatíva 1

Régészeti Kézikönyv

- › Régészeti Kézikönyv (vitaanyag)

Régészet 2000

- › Magyar régészet az ezredfordulón, Budapest 2003
- › Hungarian Archaeology at the turn of the Millennium, Budapest 2003

Irodalom:

<http://www.regesztet.org.hu/>

3. Természettudományos vizsgálatok

- 3.1. Bánfalvy Ferenc: *Régészeti leletek in situ felvétele*
- 3.2. Harsányi Eszter-Kurovsky Zsófia: *Régészeti feltáráson előkerült falfestményeknél alkalmazható módszerek, eljárások és anyagok. A feltárástól és kiemelésétől az állagmegővésig*
- 3.3. Bakonyi Viktória: *Restaurálás és műtárgyvédelem, 1. melléklet, 2. melléklet, 3. melléklet*
- 3.4. Marcsik Antónia: *Antropológia*
- 3.5. Berendi Erzsébet: *Archaeozoológia*
- 3.6. Gyulai Ferenc: *Archaeobotanika*
- 3.7. Pető Ákos: *Fitolt elemzés – terepi mintavételi módszerek a régészet szolgálatában*
- 3.8. T. Biró Katalin: *Ásványok és kőzetek*
- 3.9. Szilágyi Veronika: *Kerámia anyagvizsgálata*
- 3.10. T. Biró Katalin: *Talajminták*
- 3.11. Molnár Ferenc: *Fémvizsgálatok*
- 3.12. Gryneaus András: *Dendrokronológia*
- 3.13. Svíngor Éva, Molnár Mihály: *Radiokarbon kormeghatározás*
- 3.14. Márton Péter: *Keltetés archeomágneses módszerrel*
- 3.15. T. Biró Katalin: *Statistikai szempontok*

4. Feldolgozás

- 4.1. Tari Edit: *Elsődleges leletfeldolgozás*
- 4.2. Kulcsár Valéria: *Leltározás és tárgyleírás*
- 4.3. Istvánovits Eszter, Kulcsár Valéria: *Rajzok*
- 4.4. Istvánovits Eszter, Kulcsár Valéria: *Fényképek*

5. Értelmezés, kontextusha helyezés

- 5.1. Zatykó Csilla: *Tájrégészet*
- 5.2. Zsidi Paula: *Városi régészet, integrált kutatások*
- 5.3. Torbágyi Melinda, Tóth Csaba: *Numizmatika*
- 5.4. Holl Balázs, Pusztai Tamás: *Térinformatika a régészeti feltárásokon*
- 5.5. Tóth János Attila: *A Harris-mátrix*
- 5.6. Fülöpp Róbert: *Térszennerek régészeti célú felhasználása*

Folyóiratok

- › Régészeti folyóiratok rangsorolása

Régészeti Normatíva

- › Régészeti Normatíva 1

Régészeti Kézikönyv

- › Régészeti Kézikönyv (vitaanyag)

Régészet 2000

- › Magyar régészet az ezredfordulón, Budapest 2003
- › Hungarian Archaeology at the turn of the Millennium, Budapest 2003